

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Лабораторія проєктів та ініціатив

СИЛАБУС

нормативної дисципліни циклу професійної наукової підготовки

«Інклюзивна економіка»

Підготовки доктора філософії

галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальності 051 «Економіка»

Освітньо-наукової програми «Економіка сталого розвитку»

Розробник: Цимбалюк Ірина Олександрівна

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні лабораторії проєктів та ініціатив, протокол №2 від 31 серпня 2023 р.

Завідувач лабораторії: (Павліха Н. В.)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Питання інклюзивного розвитку економіки активно обговорюються в усьому світі. Уповільнення темпів економічного зростання характерно не тільки для ряду країн, що розвиваються, а і для розвинених. Це, своєю чергою, стимулює зміну інструментів соціальної та економічної політики. До цього числа відноситься і пошук нової моделі соціально-економічного розвитку, яка буде здатна відповісти на актуальні виклики, що стоять перед світовим співтовариством. Доведено, що саме розвиток економіки на інклюзивних засадах є передумовою гуманного розвитку суспільства та найважливішим чинником подолання бідності. «Інклюзивна економіка» – це дисципліна, вивчення якої допомагає Phd- студенту здобути теоретичні знання та практичні навички для забезпечення прикладного характеру його наукових досліджень.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців знань щодо теоретичних аспектів інклюзивної економіки та належних практичних умінь і навичок застосування концепції інклюзивного зростання як засобу подолання зайвої нерівності та боротьби з бідністю.

Завдання – забезпечення науково-методичного підґрунтя опанування студентами концепції інклюзивної економіки, засвоєння теоретичних основ та вироблення практичних навиків аналізу альтернативних шляхів розвитку сучасної економіки.

Результатом вивчення дисципліни «Інклюзивна економіка» є формування у майбутніх фахівців належної компетентності з ефективного управління проектами і програмами в організаціях.

У результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати: основні теоретичні, методичні та організаційні основи інклюзивної економіки в контексті забезпечення переходу України до сталого розвитку; структурні зміни в економіці при дотриманні принципів інклюзивного зростання; основи розвитку підприємств в умовах інклюзивної економіки;

вміти самостійно визначати можливі шляхи переходу до інклюзивної економіки та зниження нерівності; обґрунтовувати оптимальну програму покращання економічно, екологічної та соціальної ситуації за умов інклюзивної економіки; основні принципи формування систем оцінювання інклюзивного розвитку різномасштабних об'єктів; базові методи використовувати для агрегування показників в індекси.

3. Опис навчальної дисципліни

Інклюзивна економіка – обов'язкова дисципліна

2 рік навчання, 1 семестр

120 годин/3 кредити

20/10 лекційних годин,

14/6 семінарських годин

80/90 годин самостійної роботи

6/14 консультації

Форма підсумкового контролю – екзамен

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Інклюзивна економіка</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	Консультації	
Денна	2	3	4	120	2	20		14		80	6	екзамен
Заочна	2	3	4	120	2	10		6		90	14	екзамен

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	конс	с.р.		л	п	лаб	конс	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Генезис теорії інклюзивного розвитку	12	2	2		1	7	12	1			2	9		
Тема 2. Сутність інклюзивної економіки та її значення для досягнення сталого розвитку	12	2	2		1	7	12	1			2	9		
Тема 3. Європейський досвід розвитку інклюзивної економіки в умовах сталого розвитку	12	2	2			8	12	1	1		1	9		
Тема 4. Концептуальні засади розвитку інклюзивної економіки	12	2	1		1	8	12	1	1		1	9		
Тема 5. Методичні підходи до оцінки інклюзивної економіки та її впливу на досягнення перспектив сталого розвитку	12	2	1		1	8	12	1	1		1	9		
Разом за ЗМ1	60	10	8		4	38	60	5	3		7	45		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2.													
Тема 6. Зміст, форми та методи системи регулювання доходів населення	12	2	2			8	12	1			2	9		
Тема 7. Методичні підходи до аналізу доходів населення	12	2	1		1	8	12	1	1		1	9		
Тема 8. Інклюзивний ринок праці як чинник соціальної рівності та економічного розвитку	12	2	1		1	8	12	1	1		1	9		
Тема 9. Соціальна політика у підтримці інклюзивної економіки та рівності.	12	2	1			9	12	1	1		1	9		
Тема 10. Система соціального захисту населення в умовах інклюзивної економіки	12	2	1			9	12	1	1		1	9		
Разом за ЗМ2	60	10	6		2	42		5	3		7	45		
Усього годин	120	20	14		6	80	120	10	6		14	90		

3.2.1. Теми семінарських або практичних, або лабораторних занять

№	Назва теми
1	Теоретичний базис формування концепції інклюзивної економіки
2	Сутність та значення інклюзивної економіки для досягнення перспектив сталого розвитку: зарубіжний досвід
3	Концептуальні засади розвитку інклюзивної економіки та методичні підходи до оцінки її рівня
4.	Нерівність доходів та інклюзивні ринки праці
5.	Оцінка рівня інклюзивності економіки України
6.	Стратегічні перспективи переходу на інклюзивний вектор розвитку економіки України

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Розробка, обґрунтування та презентація проєкту розвитку інклюзивної економіки (розробляється з метою забезпечення практичної значимості дисертаційного дослідження Phd- студента)

3.2.3. Самостійна робота

Тема 6.

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Питання та завдання для поглибленого вивчення теми

1. Дослідіть історичний розвиток системи регулювання доходів населення в Україні та порівняйте його з досвідом інших країн.
2. Проаналізуйте вплив глобалізації на системи регулювання доходів населення в різних країнах.
3. Оцініть ефективність поточної системи державного регулювання доходів населення в Україні, використовуючи конкретні статистичні дані.
4. Порівняйте податкові системи та їхній вплив на доходи населення у країнах з різними економічними моделями (наприклад, соціально орієнтовані економіки та ринково орієнтовані економіки).
5. Вивчіть вплив соціальних виплат та допомог на економічну нерівність у різних країнах.
6. Розгляньте, як мінімальна заробітна плата встановлюється у різних країнах та її вплив на ринок праці та рівень життя населення.
7. Проаналізуйте роль інфляції в системі регулювання доходів населення та запропонуйте механізми захисту доходів від інфляційних ризиків.
8. Дослідіть взаємозв'язок між рівнем доходів населення та економічним зростанням країни.
9. Розгляньте вплив державних регуляторних політик на доходи різних соціальних груп (наприклад, пенсіонерів, молоді, малозабезпечених родин).
10. Запропонуйте шляхи вдосконалення системи регулювання доходів населення в Україні, враховуючи сучасні виклики та економічні тенденції.

Тема 7. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Завдань для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Який вплив має нерівність доходів на економічний розвиток країни?
2. Проведіть аналіз різних методологічних підходів до визначення доходів населення.
3. Які інструменти використовуються для вимірювання бідності?
4. Розробіть методичний підхід до аналізу доходів населення в умовах тіньової економіки.

5. Як визначається концепція "розподіл доходів" та як вона відрізняється від "бідності"?
6. Дослідіть роль та значення диференціації доходів у формуванні соціально-економічної політики країни.
7. Які стратегії можуть бути застосовані для зменшення нерівності доходів?
8. Проаналізуйте основні фактори, які призводять до зростання нерівності доходів в сучасному світі.
9. Як відбувається оцінка динаміки доходів населення в Україні?
10. Порівняйте підходи до оцінки бідності та нерівності доходів в різних країнах світу.

Тема 8.

ІНКЛЮЗИВНИЙ РИНОК ПРАЦІ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ РІВНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Питання для поглибленого вивчення теми:

1. Звідки походять концепції та підходи до регулювання інклюзивного ринку праці?
2. Які роль грають глобальні тенденції, такі як глобалізація та технологічні інновації, у формуванні інклюзивного ринку праці?
3. Які соціальні та економічні наслідки можуть виникнути внаслідок нерівності на ринку праці?
4. Які економічні теорії та моделі можна використовувати для аналізу інклюзивного ринку праці?
5. Які виклики пов'язані зі змінами в структурі зайнятості внаслідок технологічного прогресу та автоматизації, і як вони впливають на інклюзивний ринок праці?
6. Які стратегії можна розробити для забезпечення доступу до освіти та навчання, що сприяють інклюзивному ринку праці?
7. Які варіанти заохочення підприємств до створення інклюзивних робочих місць можна розглянути?
8. Які можливості існують для покращення доступності ринку праці для людей з обмеженими можливостями та інших уразливих груп?
9. Які впливи мають політичні та правові рамки на розвиток інклюзивного ринку праці?
10. Які фактори можуть впливати на успішність програм і проєктів, спрямованих на розвиток інклюзивного ринку праці, і як їх можна оцінювати?

Тема 9. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА У ПІДТРИМЦІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА РІВНОСТІ

Питання та завдання для поглибленого вивчення теми 8:

1. Проаналізуйте історичний контекст еволюції соціальної політики, починаючи з 19 століття до сьогодення. Які ключові події та тенденції вплинули на її розвиток?
2. Дослідіть різні концепції соціальної політики, такі як лібералізм, соціал-демократія та консерватизм. Які принципи та цінності кожна з них втілює?
3. Розгляньте роль держави в реалізації соціальної політики. Які механізми та інструменти вона використовує для досягнення соціальних цілей?
4. Обговоріть вплив глобалізації на соціальну політику сучасних держав. Які виклики та можливості вона створює для соціальної сфери?
5. Проаналізуйте ефективність різних моделей соціальної політики у різних країнах. Які фактори впливають на їх успішність?
6. Дослідіть роль технологій у розвитку соціальної політики. Як вони можуть полегшити або ускладнити реалізацію соціальних програм?
7. Вивчіть поняття "соціальна справедливість" та "соціальна відповідальність". Як вони пов'язані з соціальною політикою?

8. Розгляньте роль громадських організацій та неприбуткових організацій у впровадженні соціальних програм. Як вони можуть сприяти інклюзивному розвитку?

9. Проаналізуйте роль соціальної політики у підтримці вразливих груп населення, таких як люди з інвалідністю, мігранти, безробітні тощо.

10. Дослідіть роль міжнародних організацій та договорів у розвитку соціальної політики. Які міжнародні стандарти і норми вони встановлюють?

Тема 10. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Питання для поглибленого вивчення теми 10

1. Які основні принципи лежать в основі інклюзивної економіки і як вони пов'язані з системою соціального захисту?

2. Проведіть порівняльний аналіз систем соціального захисту в різних країнах з високим рівнем інклюзивності економіки.

3. Розгляньте роль державних програм та громадських ініціатив у забезпеченні соціального захисту в інклюзивній економіці.

4. Як впливають зміни в економічних умовах на необхідність модернізації системи соціального захисту?

5. Проведіть аналіз прогресивних підходів до забезпечення соціального захисту в інклюзивній економіці, враховуючи гендерну рівність та права людини.

6. Розгляньте вплив технологічного розвитку на систему соціального захисту та можливості його використання для покращення інклюзивності.

7. Дослідіть механізми фінансування систем соціального захисту в умовах інклюзивної економіки та їхній вплив на сталість програм.

8. Аналізуйте взаємодію між системою соціального захисту та іншими секторами (освіта, охорона здоров'я, працевлаштування тощо) для досягнення інклюзивного розвитку.

9. Розгляньте ризики та виклики, які виникають у процесі впровадження нових соціальних заходів в умовах інклюзивної економіки.

10. Створіть стратегічний план забезпечення соціального захисту в інклюзивній економіці з урахуванням сучасних тенденцій та потреб різних груп населення.

3.3. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю:

- 1) Усні відповіді на практичних заняттях;
- 2) письмова (проект) робота Phd-студента.
- 3) Формою підсумкового контролю презентація та захист проекту.

Засоби оцінювання: теоретичні фіксовані виступи; проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.); аналітичні звіти; розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Розподіл балів за виконання проекту

Виклад та розуміння основних положень змісту роботи	Презентація змісту роботи	Захист роботи	Сумарна к-ть балів
до 30	до 15	до 15	До 60

3.4. Рекомендована література

3.4.1. Базова (основна)

1. Опішняк С.О. Міжнародні соціальні стандарти: порівняльно-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2020. №2. Частина 2. Ст. 58-63
2. Цимбалюк І. О. Інклюзивний розвиток регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 335 с.
3. Цимбалюк І. О. Інституції та інструменти інклюзивного розвитку ЄС: досвід і перспективи для України. *EUROPEAN PERSPECTIVE: сучасні виклики та можливості для України* [Текст] : кол. моногр. / І. О. Цимбалюк, Д. І. Олійник, С. А. Кошкарів, [та ін.] ; за заг. ред.: Н. В. Павліха, упорядкування І. О. Цимбалюк. Луцьк : ВежаДрук, 2024. 306 с. Розділ 1.1. С. 8-28.
4. Цимбалюк І. О. Інклюзивна економіка: шлях до соціальної рівності та економічного розвитку [Текст] : монографія / Ірина Олександрівна Цимбалюк, Наталія Володимирівна Павліха. – Луцьк : Вежа-Друк, 2023. – 320 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/23405>
5. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Уніга О. В., Коцан Л. М., Савчук А. Ю. Економіка добробуту: регулювання доходів населення та розвиток ринку праці [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 212 с. ISBN 978-966-940-435-0
6. Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання [Текст] : монографія / Наталія Володимирівна Павліха, Ірина Олександрівна Цимбалюк, Наталія Леонідівна Хомюк, Максим Володимирович Войчук, Анастасія Юріївна Савчук, Владислав Вікторович Коломечюк, Сергій Миколайович Цимбалюк. Луцьк : Вежа-Друк. 2022. 514с. ISBN 978-966-940-430-5
7. Цимбалюк Ірина Фіскальний простір інклюзивного розвитку регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / Ірина Олександрівна Цимбалюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Об'єм даних 8,65 Мб. ISBN 978-966-940-399-5
8. Цимбалюк І. О. Інклюзивний розвиток регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 340 с. 14,8 д.а. ISBN 978-966-940-278-3 <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22190>
9. Павліха Н., Цимбалюк І., Уніга О. Розвиток та регулювання ринку праці прикордонного регіону [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 223 с. ISBN 978-966-940-195-3

Допоміжна

1. Аджемоглу Д., Робинсон Д. Почему одни страны богатые, а другие бедные. Происхождение власти, процветания и нищеты. Москва, АСТ, 2015. 693 с.
2. Мельник М. І. Щеглюк С.Д., Лещух І.В., Яремчук Р.Є. Інклюзивний вимір розвитку міст – центрів ділової активності України: тенденції та перспективи : наукова доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. редактор М.І. Мельник. Львів, 2019. 55 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf>
3. Павліха Н.В. Стратегічне євро регіональне співробітництво: основа для активізації зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності в Україні [Текст] : монографія / Наталія Володимирівна Павліха, Олена Зіновіївна Зелінська, Ірина Олександрівна Цимбалюк. – Луцьк : ВежаДрук, 2023. – 432 с. ISBN 978-966-940-517-3
4. Долиняк Ю. О., Павліха Н. В., Цимбалюк І. О. Особливості та перспективи

розвитку ринків освітніх послуг в Україні. *Університет і місто: стратегії та практики взаємодії: колективна монографія* / за ред. Дмитра Шевчука, Лариси Засекіної, Олега Лагоднюка. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2022. 340 с. С. 202-236. ISBN 978-617-8041-17-5 DOI 10.25264/978-617-8041-17-5

5. Долиняк Ю. О., Павліха Н. В., Цимбалюк І. О. Ринок освітніх послуг в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз і напрями розвитку [Текст]: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 232с. ISBN 978-966-940-438-1

6. Інноваційні форми єврорегіонального співробітництва: концептуальні засади та механізми активізації [Текст] : монографія / Наталія Володимирівна Павліха, Ірина Олександрівна Цимбалюк, Ольга Антонівна Корнелюк, Юлія Віталіївна Петришина. – Луцьк : ВНУ імені ЛесіУкраїнки, 2022. – 214 с.

7. Цимбалюк Ірина, Павліха Наталія, Цимбалюк Сергій Сталій розвиток спортивно-оздоровчої сфери регіону заради миру та безпеки [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 252 с. ISBN 978-966-940-425-1

8. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Савчук А. Ю. Сталій розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 208 с. ISBN 978-966-940-426-8

6. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики. Офіційний сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/oet/oet_u/oet0719_u.htm

2. Децентралізація: Офіційний веб-сайт проекту. URL: <http://decentralization.gov.ua>

3. Казначейська служба України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>

4. Організація економічного співробітництва та розвитку. Офіційний веб-сайт. URL: www.oecd.org/gov/regional-policy/regionaldevelopment.htm

5. OECD. Inclusive Growth. Global forum on Development, 2019. URL: <https://www.oecd.org/inclusive-growth/#introduction>

6. The Inclusive Growth and Development Report 2017. URL: www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf

7. The Statistics Portal. URL: <http://www.statista.com/statistics/222286/online-banking-penetration-in-leading-european-countries/>